

Austatud pr Kätlin Kõverik ja pr Margit Kiin

Saatsite Haridus- ja Teadusministeeriumi nimel Eesti Viipekeele Seltsile (edaspidi EVS) kirja, millele lisasite seaduseelnõu ja selle seletuskirja. Palute anda nende kohta kooskõlastus ja/või arvamus.

Vastuseks teatame, et EVS ei pea võimalikuks eelnõud meile tutvumiseks esitatud kujul kooskõlastada.

Meie vastuseisu tekitavad järgmised kavandatavad muudatused.

- Tunnistatakse kehtetuks täna kehtiva keeleseaduse § 3 lg 2, mis sätestab: „Eesti viipekeel on iseseisev keel ning viibeldud eesti keel on eesti keele esinemiskuju“.
- Muudetakse § 5 pealkirja. Senine pealkiri Võõrkeel ja vähemusrahvuse keel asendatakse pealkirjaga Eesti viipekeel, võõrkeel ja vähemusrahvuste keel.
- Täiendatakse senist §-i 5 lõikega 1¹, kuhu tõstetakse ümber §-st 3 tühistatud lause „Eesti viipekeel on iseseisev keel ning viibeldud eesti keel on eesti keele esinemiskuju“ ja lisatakse sellele uus, täna kehtivas seaduses puuduv lause „Riik toetab eesti viipekeele kasutamist ja arendamist“.

Alljärgnevas arvamuses selgitame, mida ja miks eelmärgituga seoses õigeks ei pea.

Seletuskirja punkti 1.3. teise lõigu esimeses lauses märgitakse, et kavandatuga ei muudeta senist keelepoliitika suunda. Sellega on EVS-il raske nõustuda.

Sidudes eesti viipekeele staatuse lahti eesti keele staatusest ja rühmitades kavandatavate seaduse muudatustega ühtekokku võõrkeelte ja vähemusrahvuste keeltega, muutuvad tahes-tahtmata ka kurtidesse ja eesti viipekeelde ühiskondliku suhtumise põhjendid.

Ülimalt lihtsustatult näeb EVS kahte võrdväärselt võimalikku, kuid üksteist välistavat hoiakut.

Esimese puhul peetakse eesti kurte osaks eesti rahvusest, nende kasutatavale eesti viipekeelele tuginevat kurtide kultuuri aga eesti rahvuse kultuuri lahutamatuks osaks (ja seetõttu eesti keele ja kultuuriga samaväärset, erilist kaitseseisundit vajavaks). Nimetame seda järgnevas tekstis edaspidi **rahvuskultuurile põhinevaks lähenemiseks**.

Teise hoiaku puhul on kurtide kogukond eelmärgitu mõttes kõrvalised ja asjassepuutumatud. Neid peetakse küll nende eripärase keele tõttu mõningast riigi (arengu)tuge vajavaks. Kuid sellele vaatamata siiski vaid rühmakeseks eesti mitmesuguste erinevate puuetega inimeste suures peres. Kõiki puudega inimesi tuleb ühiskonna ülejäänud (puueteta) osal ühel või teisel moel sotsiaalhoolekande korras nõ järgi aidata. Kurdid erinevad teistest puuetega inimestest vaid selle poolest, et neile saab anda sotsiaalabi suhtlemistakistuse ületamise ja juurdepääsu tagamisega viipekeele tõlketeenuse võimaldamise abil. Nimetame seda järgnevas tekstis edaspidi **puudele põhinevaks lähenemiseks**.

EVS hinnangul toetub täna kehtiv keeleseadus (paigutades eesti viipekeele staatusest eesti keelega ühte gruppi) tõlgendamisel rahvuskultuurile põhinevale lähenemisele. Eelnõu (mis lahutab eesti viipekeele staatuse eesti keele staatusest ja paigutab ta samasse gruppi võõrkeelte ja vähemusrahvuste keeltega), välistab rahvuskultuurile põhineva lähenemise ja peab võimalikuks üksnes puudele põhinevat lähenemist.

Eelnõu seletuskirjas selgitatakse, et rahvuskultuurile põhinev lähenemine on tekkinud eksliku tõlgendamise tagajärjel.

Eelnõu seletuskirja kohaselt (vt p 2 teine lõik) on seadusemuudatuste eesmärgiks teha eesti viipekeele staatus üheselt mõistetavaks. Toetame lausa mõlemal käel niisugust eesmärki. Aga mitte mingil juhul suunda, kuhu seda eesmärki eelnõus saavutada püüdes liigutakse. EVS leiab, et täpsustusega oleks õige ja õiglane veel rohkem liikuda rahvuskultuurile põhineva lähenemise suunas.

Lisada just sellele lähenemisele tuginevat (konkreetseid õigusi ja kohustusi täpsustavat) regulatsiooni. Ja **lahutada** eesti viipekeele staatus võimalusest tõlgendada seda puudega inimeste juurdepääsu tagamise sotsiaalhoolekandeline vahendina nagu Eesti Puuetega Inimeste Koja ja Eesti Kurtide Liit töid selle esile.

Seletuskirja punkti 2 teises ja kolmandas lõigus väidetakse, et ekslik on kehtivast keeleseadusest tuleneda võiv järeldus selle kohta, nagu oleks eesti viipekeel riigikeele (või sellega võrdsustatava) staatusega. Seda väidet põhjendatakse seletuskirjas viitega õiguskantsleri 2022.a. seisukohale, mille kohaselt eesti viipekeel ei ole põhiseaduse mõttes eesti riigikeel, kuid riigil on sellest hoolimata mitmeid viipekeelega seotud kohustusi.

Kõigepealt peame tähelepanuväärseks, et õiguskantsleri sellekohane seisukoht (21.10.2022 nr 7-4/221487/2205497) ei ole esitatud nii ainuvõimaliku konstateeringu vormis. Sõnasõnalt väljendub õiguskantsler (punkti 3 esimeses lauses) tegelikult hoopis nii: „Eelnevat arvestades ei ole tõenäoline, et põhiseaduse mõttes saaks riigikeeleks olla eesti viipekeel“. Meie arvates väljendid „ei ole“ ja „ei ole tõenäoline, et on“ pole samatähenduslikud. Erinevust näeme selles, et üks neist välistab täielikult, teine aga üksnes tõenäosuslikult. Eelnõus ja selle seletuskirjas välistatakse eesti viipekeele samastamine riigikeelega absoluutselt täielikult. EVS saab õiguskantsleri dokumendist aga aru nii, et tema peab eesti viipekeele hindamist riigikeeleks põhimõtteliselt (olgugi väga väikese tõenäosusega, aga siiski) võimalikuks.

Mida muud saab see tähendada kui seda, et juhul, kui peaks leiduma õiguskantsleri poolt käsitletutest erinevaid mõttekäike ja neid toetavaid argumente, võib see siiski teatud juhul osutada mõeldavaks.

Põhimõtteliselt pole põhjust mitte aktsepteerida järgnevat mõttekäiku. Põhiseaduses on kirjas, et riigikeeleks on eesti keel. Nii lingvistilises kui keeleseaduse mõttes on eesti viipekeel eesti keelest erinev, iseseisev keel. Seega eesti viipekeel ei ole riigikeel.

Olgugi vasturääkivusteta loogiline, peame seda mõttekäiku ometi liigkitsalt lingvistiliseks. Seaduseelnõu väljatöötamise kavatsuste (19.06.2024 dokumendi p 1.2.) kohaselt kaasati murdekeelte määratluse küsimuse aruteludesse ka terve hulk keeleteadlasi. Nemad märkisid

muuhulgas ka seda, et keeleks pidamine on poliitiline otsus, mille puhul ainult keeleteaduslike argumentide põhjal valikuid teha ei saa. Keeleteadlaste arvates tuleb lingvistilistele argumentidele lisaks poliitilise otsuse puhul tingimata kaaluda ka teisi asjaolusid. EVS leiab, et see peab täielikult paika ka **eesti viipekeele staatuse ühemõtteliseks täpsustamise eesmärgi puhul**.

Meie hinnangul on hädavajalik (keeleteaduslike kõrval) arvesse võtta veel terve hulk asjaolusid, mida tutvustame allpool.

Enne veel sellest et eelnõu seletusekirjas märgitakse nimelt sulgudes, nagu oleks eesti viipekeele staatuse tõlgendamine eesti keelega (kui riigikeelega) võrdväärse samuti ekslik. Seletuskirja sõnastusest võib jääda mulje, nagu oleks ka see õiguskantsleri seisukoht. Paraku see nii ei ole.

Seda, kas eesti viipekeele staatust on võimalik tõlgendada eesti keelega (kui riigikeelega) võrdväärse õiguskantslerilt küsitud ei ole ja selle kohta ka mingit seisukohta ta ei ole avaldanud.

Järgnevalt esitame mõned (EVS hinnangul) olulised (õigus)poliitilise argumendid, mis räägivad rahvuskultuurile põhineva lähenemise kasuks ja puudele põhineva lähenemise vastu.

Põhiseaduse preambul on järgmine:

Kõikumatus usus ja vankumatus tahtes kindlustada ja arendada riiki, mis on loodud Eesti rahva riikliku enesemääramise kustumatul õigusel ja välja kuulutatud 1918. aasta 24. veebruaril,

mis on rajatud vabadusele, õiglusele ja õigusele,

mis on kaitseks sisemisele ja välisele rahule ning pandiks praegustele ja tulevastele põlvedele nende ühiskondlikus edus ja üldises kasus,

mis peab tagama **eesti rahvuse, keele ja kultuuri säilimise läbi aegade** –

võttis Eesti rahvas 1938. aastal jõustunud põhiseaduse § 1 alusel 1992. aasta 28. juuni rahvahääletusel vastu järgmise põhiseaduse.

Käsitleva probleemi kontekstis näib meile (sellest tekstist) vältimatu järeldada, et nii põhiseadust kui ka kõiki alamaid seadusi tuleb tõlgendada ainult sedasi, et tõlgendus oleks suunatud **eesti rahvuse, keele ja kultuuri säilimisele läbi aegade**.

Sõna „rahvus“ on Eesti keele seletava sõnaraamatu kohaselt „ühtse etnilise identiteediga, hrl. ka riiklikult iseseisev rahvas; etniline kuuluvus“. Sõna „etniline“ tähenduseks annab nimetatud sõnaraamat „teatava rahvaga v. selle päritolu v. kuuluvusega seoses olev“.

Nendest tähendustest lähtudes leiab EVS, et suurema osa eesti rahvusest moodustavad eesti keelt kõnelevad kuuljad. Aga eesti rahva päritolu, etnilise identiteedi ja kuuluvuse

hulgast ei ole põhjust välja jätta neid, kes ei kuule. Aga, siis kuuluvad ju ka eesti kurdid, eesti rahvuse koosseisu. Ja piltlikult väljendades peaksid kuuljate kõrval siis samuti kuuluma koos keele ja kultuuriga läbi aegade säilitamisele.

Sõna „rahvuskeel“ tähenduseks on eelmärgitud sõnaraamatu kohaselt „keele arengujärk, mis tekib koos rahvusega ning võimaldab suhtlemist kõigil elualadel“.

Eesti rahvusesse kuuluvatele kurtidele ei ole (neist endist sõltumatul füsioloogilisel põhjusel) eesti keel omandatavuse ja mõistetatavuse mõttes otse kättesaadav. Nad peavad ja saavad selle asemel kasutada eesti viipekeelt. Ka see keel, **eesti viipekeel on tekkinud eesti rahvuse sees ajalooliselt põlisel asualal.**

Täisväärtuslikuks (võimaldamaks eesti rahvusest kurtidel suhtlemist eranditult kõigil elualadel) on eesti viipekeel edasi- ja väljaarenenud eesti rahvusriigis. Neil põhjustel on tegemist läbi ja lõhki ainult eesti rahvusele omase keelega. See on ainult eesti keelega võrreldes teistsuguses (teoreetilise keelteadusliku struktuuriga) arengujärgus.

Sedasi näib meile mõistlik eesti rahvuse keele ühtviisi võrdväärsteks (õigus)poliitilisteks arengujärgudeks pidada nii kuuljate poolt kasutatavat eesti keelt kui ka kurtide poolt kasutatavat eesti viipekeelt.

Seda kinnitavat tahet näib (EVS arvates) väljendavat ka täna kehtiv keeleseadus. Muuhulgas sellest teada andmisega, et iga muu keel peale eesti keele ja eesti viipekeele on võõrkeel (mida eelnõus kavas muuta ei ole). See toob selgelt esile, et meie-nemad tasandil, on eesti viipekeelsed kurdid ikka täiesti ühemõtteliselt eesti rahva, kui nõ omade seas. Mitte kusagil meie ja nende vahel eikellegimaal. Nagu kukuks välja siis, kui paigutada eesti viipekeel riigikeele ja võõrkeelte vahelisele tühermaale mõlemast sõltumatu olevusena.

Eesti keele ja eesti viipekeele range, nõ väga sirge servaga eristamine saab olla EVS arvates mõistlik ja vajalik üksnes lingvistiliselt. Kui sellele vaadata aga laiemalt, rahvuskeele mõistet puudutavalt, siis see enam sugugi mõistlik ei näi. Põhjus, miks eesti viipekeel on eesti keelest eristatav iseseisav keel, ei ole ju ometi seotud rahvuskeele olemuse ja problemaatikaga. Tegelik eristamise vajadus on ainult keelteaduslikult teoreetiline. Selleks on keele struktuuri tüüp. Seda tüüpi struktuuriga keeltes, mida nimetatakse viipekeelteks, suheldakse kuulmise ja rääkimise asemel (kui kuuljate jaoks ülimalt lihtsustatult esile tuua) kehakeele, käeliigutuste ja näoilmete vaatamise ning neile samal moel vastamise teel.

See, ja ainult see erinevus, on tegelikult põhjuseks, miks viipekeelsed kurdid ei suuda omandada eesti keelt loomulikult teel ega väljendada seda suuliselt esimese keelena. Sel pole midagi pistmist ei rahvuse ega rahvuskeelega. Asi on kuulmisvõime puudumise mõjus (teatud tüüpi ülesehitusliku struktuuriga) keele kui suhtlemisvahendi kasutamise füsioloogilisse võimalikkusesse.

Ja ärgem seejuures unustagem, et kuna eesti viipekeel tekkis ja arenes ainult eesti rahva asualal

ja hulgas, siis erineb see paratamatult kõigist teistest samasse keeletüüpi – viipekeelte rühma – kuuluvatest keeltest. Teiste rahvuste kurtide viipekeeltest eesti viipekeelsetel kurtidel tõlgi abita ei ole aru saada võimalik. Ja muidugi mõista ka vastupidi.

Kui tõlgendada eesti rahvuskeele läbi aegade säilimise tagamise vaadet väga kitsalt- kehtivana ainult eesti keelt puudutavalt, siis jääks meie arvates kuulmisvõimeta osa eesti rahvusest paratamatult nõ mängust välja. Niisuguse tõlgenduse puhul käiks põhiseaduse preambul siis ainult eesti rahvuse kuulmisvõimest lähtuvalt (**nõ laitmatute tõutunnuste tõttu**) äravalitud suurema osa kohta.

EVS tahaks kangesti loota, et eelmärgitu ei saa olla tõsiseltvõetavalt eluõiguslik tõlgendus. Selle asemele näib ainumõeldav, et põhiseaduse preambulist tulenev rahvuskeele kaitsekilp peab (õigus)poliitiliselt ulatuma ka kuulmisvõimeta eesti rahvuse osa (paratamatult ainuvõimaliku) keele, eesti viipekeele kohale.

EVS peab seejuures oluliseks rõhutada, et **eesti viipekeele omandamise ja kasutamise paratamatuse** tõsiasja. See eristab eesti kurte selgelt eesti murdekeeli emakeelena kasutavast eesti rahva osast. Rääkimata siis juba vähemusrahvustest ja teistest võõrkeelte kasutajatest, kellega eelnõus eesti kurte nüüd ühte keelestaatuslikku gruppi liigitada kavas on. Neist kellelgi ei takista miski lisaks oma emakeelele ka eesti keele omandamist ja selle asemel või kõrval kasutamist. See valik on vähemalt teatud ulatuses ka vaegkuuljatel. Nad vajavad ühiskonnalt abi üksnes kuulmislangusest tuleneva eestikeelsele suhtlemisele ja teabele juurdepääsetavuse mõttes. Neile ei ole eesti viipekeele tõlge sugugi ainus võimalus, aga seda on see alati eesti kurtide puhul, sest ainult kurtidel seda valikut ei ole. Välismaalt tulnud kurdid või vähemusgruppidesse kuuluvad kurdid peavad omandama eesti viipekeele. Vastavalt Riigikohtu otsusele (otsus nr 3-3-1-47-03) on kuulmislangusega isikud vabastatud eesti keele kodakondsuse eksamist füsioloogilistel põhjustel. Selleks oleks oluline kehtestada eesti viipekeele eksam kodakondsuse saamise korras. Praegu on reguleerimata.

Me ei pea õigeks eesti viipekeele käsitlemist pelgalt puuetega inimeste sotsiaalhoolekannet puudutavalt (suhtlustakistuse ületamise ja juurdepääsu võimaldamise vahendina). See ei taga kuulmisvõimeta osal eesti rahvusest hariduse omandamist neile ainukättesaadavas rahvuskeeles, eesti viipekeeles. Eesti keeles hariduse omandamine käib kuulmisvõime puudumise korral tavaliselt nõ füsioloogilisel põhjustel üle jõu. Kohalikul omavalitsusel ei pruugi hariduse omandamiseks vajaliku viipekeele tõlketeenuse rahastamiseks aga olla piisavalt sotsiaalabi andmise võimalusi ja vahendeid. Sama käib ametlikus suhtluses rahvuskeele kasutamise õiguse kohta.

Ka eesti rahvuse kuulmisvõimeta osale peaks (õigus)poliitilise tõlgendamise läbi laienema (kuuljatest igäihe) põhiseaduslikku õigusena deklareeritavad tagatised. Esiteks võimalus saada õpetust eesti viipekeeles (mille eesti keeles tagab kuuljatele PS § 37 lg 1).

Ja teiseks pöörduda riigiasutuste, kohalike omavalitsuste ja nende ametiisikute poole eesti viipekeeles (mille eesti keeles tagab kuuljatele PS § 51 lg 1).

Ainult nii saaksid võõrkeelte kohale, neist üle, tõstetud saada eesti rahvuskeele mõlemad (lingvistiliselt tüübilt erinevad) arengujärgud.

Üks neist omandamise mõttes kättesaadav neile, kes kuulevad ja teine neile, kes ei kuule. EVS arvates ei ole selleks vaja teha midagi enam, kui põhiseaduse tõlgendamisel laiendada riigikeele kaitseala lisaks eesti keelele ka eesti viipekeelele.

Mõtteviisi, et see nii saaks ka olla, näib toetavat ka Eesti Vabariigi Põhiseaduse kommentaarides avaldatu selle kohta, et põhiseaduse § 52 kohaselt tuleb tagada üritustel info saamine eesti viipekeeles (vt Eesti Vabariigi põhiseadus. Kommenteeritud väljaanne. Tallinn: Juura 2008 § 52 kommentaar nr 2.2.). Sedalaadi (iseseisva, eesti keelest lingvistiliselt eristuva keele kasutamise võimaldamist tagav) nõue ei saaks mitte mingil juhul tuleneda põhiseadusest, kui viimane ei kaitseks eesti viipekeele staatust ja kasutamise õigust samaväärselt eesti keele kui riigikeelega.

Veel peame oluliseks, et põhiseaduse vastuvõtmise ajal ei käsitletud eesti kurtide viibeldavat suhtlemise viisi veel eesti viipekeelena. Eesti viipekeelele andis lingvistilise eluõiguse maailma keelte kataloogis registreerimine 2000. Ning selle juriidiliseks (õigus)poliitiliseks nõu sünnitunnistuseks sai 2007.a. keelseadus. Seega ei saa olla ka kuigi kande viin-seal kasutamist leidnud argument, et eesti viipekeelt ei saa pidada riigikeele kaitsealas olekavaks juba ainuüksi selle pärast, et põhiseaduses seda kusagil ei mainita.

Lause „Riik toetab eesti viipekeele kasutamist ja arendamist“ lisamine tänasele seaduse tekstile on **iseneesest EVS poolt tervitatav**. Aga selle puudusena näeme, et kedagi mitte millekski konkreetselt see ei kohusta. See ei too selgust selle kohta, millised kohustused ja õigused lasuvad riigil seoses eesti viipekeele (kasutamise kurtide jaoks mõõdapääsmatu) vajaduse korral. Olgu siis õppimisel, õpetamisel haridussüsteemis, keele arendamisel ja uurimisel teaduse tegemisel. Aga ka tõlkimise kaudu eesti viipekeele kasutamise võimaluste kohta avalikus ruumis ja avalikus suhtlemises mistahes asjaajamistel.

EVS ei arva, et soovitatav konkreetsus ja täielik selgus nendes küsimuses peab sisalduma tingimata keelseaduses endas. Vastused küsimustele, kas, kus, kuidas ja millistel tingimustel on võimalik eesti viipekeele **tõlketeenust nõuda** võib vabalt leida reguleerimist ka seadusest alamate määruste, vmt aktidega. Nagu ka küsimused selle kohta kas ja kes peab kurtidele eesti viipekeelse tõlke **saamise tagama**. Aga neis küsimustes tänases ajas sisalduv täiesti üleüldine selgusetus peaks keelseaduses muudatuste tegemisega kohe kindlasti ära kaotatama.

EVS ei pea mõistlikuks jätta selguse saamine kurtide endi kaela (valdavale enamusele neist mitmes erinevas mõttes üle jõu käivate) kohtulahingute pidamise läbi. Ja seda ka siis, kui poliitiline otsus peab õigemaks eesti viipekeele tõlketeenuse **nõudeõiguse välistamist**. Kui seda **tuleb võimaldada** üksnes siis, kui selleks leidub parasjagu vahendeid. Kui igal kurdil tuleb iga elulise vajaduse üksikjuhul sotsiaalhoolekande süsteemide kaudu hakata eesti viipekeele tõlketeenust taotlema.

Need ongi peamised põhjused, miks ei pea EVS võimalikuks meile tutvumiseks saadetud eelnõud kooskõlastada.

Me peame katset korrigeerida eesti viipekeele staatust üheselt mõistetavuse eesmärgil eelnõus väljendatud ja selle seletuskirjas osundatud suunas kui mitte lausa valeks, siis vähemalt ennatlikuks. See võib viia soovitatavast hoopis vastupidiste tulemuseni. St et senine mitmeti mõistetavus asendatakse hoopis põhiseaduse mõttega vastuollu sattumisega.

Kehtivate eesti viipekeele staatust puudutavate sätete muutma minemise eelduseks peaks meie arvates olema ikka täielik ja lõplik selgus.

Ja mitte ainult eesti viipekeele keele **lingvistise staatuse** küsimuses (mille kohta näivad täna vastuolud ja eriavamused puuduvat).

Enne eelnõu riigikogule kinnitamiseks esitamist tuleks EVS arvates jõuda täieliku ja lõpliku selguseni kindlasti veel ka eesti viipekeele (põhiseaduse mõttega vastuolu vältiva) **õigusliku staatuse** küsimuses. Selle kohta on hetkel mitmeid arusaamisi ja tõlgendusi. Ja teatavasti nõ viimase sõna õigus põhiseaduse tõlgendamise küsimuses ainult Riigikohtul (ainsana kelle võimuses on vaieldavuse lõpetamine).

Täit ja lõplikku selgust ei ole (EVS arvates) ka eesti viipekeele **poliitilise staatuse** küsimuses. Põhiseaduse preambul justkui sisaldaks eesti rahva tahet tagada rahvuse, keele ja kultuuri üle aegade säilimine nii üheskoos kurtidega kui ka ilma nendeta. EVS on kõhklev küsimuses, kuidas oleks õiglasem poliitiline ebaselgus kõrvaldada. Kas enamuse otsusega riigikogus. Või äkki oleks õigem ja õiglasem hoopis küsida seda otse eesti rahvalt- rahvahääletuse läbiviimisega. On ju tegemist kõiki eestlasi piisavalt sügavalt puudutava küsimusega. Mis lisaks poliitilise valikule eeldab ka eetilist ja filosoofilist endasse vaatamist. Otse igaühe südametunnistusest tulevat vastust.

Ja veel. Kõik eelmärgitu ei ole mõeldud tõlgenduslike võimaluste üle mõtisklemisena. Leiame, et tegemist on suhteliselt pakilist lahendamist vajava praktilise probleemiga.

See nähtub (EVS hinnangul) üsna otseselt Eesti Puuetega Koja keeleseaduse eelnõu väljatöötamise kavatsusele (8.08.2024) saadetud arvamusest.

Selles viidati muuhulgas vajadusele tagada kuulmisvõimeta elanikkonnale järjepidevalt kasvavat eesti viipekeelset sisu. Pandi ette sätestada eelnõus eesti viipekeeles hariduse andmine. Selles keeles õppimise, õpetamise ja arengu võimaluste tagamise kohustused.

Eelmärgitud dokumendis on viidatud ka Eesti Kurtide Liidu sisendile (arvamuse esitamisega seoses). Nemad tegid ettepaneku eelnõus muuhulgas sätestada riigi kohustusena avalikus ruumis eesti viipekeeletoetuste tagamine. Aga tähelepanu juhiti ka vajadusele reguleerida lasteaias, alg-, põhi-, kesk-, kutse- kõrgkoolides pakutavale haridusele eesti viipekeelne ligipääs. Ja kurtide sisendis sisaldus ka tungiv palve mitte siduda eesti viipekeelt sotsiaalhoolekandega, vaid et eesti viipekeel oleks kaitstud põhiseadusaga.

Ükski eelmärgitud mõtetest ei ole eelnõus kajastamist leidnud. Seletuskiri ei sisalda ka selgitusi selle kohta, miks neid arvesse võetud ei ole.

Seepärast teeme ettepaneku Puuetega Inimeste Koja ja Kurtide Liidu ettepanekuid (koos käesolevas arvamuses sisalduvate argumentidega) käsitleda enne seaduseelnõu riigikogule esitamist. Meie nägemuse kohaselt võiks see aset leida näiteks kõigi eesti viipekeele võimalikult heast ja õiglasest käekäigust huvitatud ühingute esindajate ja seaduseelnõu koostajate ühisel arutelul.

EVS arwab, et sellele tuleks kasuks ka eelneva sotsiaal-õigusliku analüüsi tellimine ministeeriumi poolt eesti viipekeele osa muudatustele.

Lugupidamisega

Jari Pärigma

EVS juhatuse nimel

(allkirjastatud digitaalselt)